

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 100/2025-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených Advokátska kancelária JUDr. Jakub Mandelík, s. r. o., Záhradnícka 51, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B5-39C/2/2022 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B5-39C/2/2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. B5-39C/2/2022 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadosťučinenie každému v sume po **1 000 eur**, ktoré **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **1 000 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľov **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 30. januára 2025 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom mestského súdu v konaní sp. zn. B5-39C/2/2022. Žiadajú prikázať mestskému súdu konať bez zbytočných prietahov a priznanie finančného zadostučinenia každému po 5 000 eur a náhrady trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 100/2025-13 z 13. februára 2025 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť v celom rozsahu na ďalšie konanie.

II.

Skutkové východiská a sťažnostná argumentácia

3. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uvádzajú, že v napadnutom konaní vedenom pred mestským súdom o uplatnenom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, v ktorom sú v procesnej pozícii žalobcov, dochádza k zbytočným prietahom. Od podania žaloby z 12. januára 2022 už uplynuli viac ako 3 roky, vo veci stále nie je rozhodnuté, dokonca zatiaľ nebolo nariadené ani pojednávanie. Sťažovatelia podaním z 21. novembra 2024 požiadali konajúci súd o prejednanie veci a následne adresovali súdu sťažnosť na prietahy v konaní z 13. decembra 2024.

4. Z hľadiska povahy prerokovanej veci podľa názoru sťažovateľov ide o vec, ktorá si vyžaduje osobitnú rýchlosť konania, keďže spadá pod kategóriu konaní uprednostňovaných Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), a to s dôrazom na význam hodnôt, ktorým je poskytovaná ochrana v zmysle dohovoru. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, naň nadväzujúce články a judikatúru ESLP bolo ustálené, že veci týkajúce sa vážneho ohrozenia života, zdravia a slobody majú pri rozhodovaní súdov prednosť pred ostatnými. Zároveň konanie o náhradu nemajetkovej ujmy nie je vo všeobecnosti po právnej a skutkovej stránke zložité. Sťažovatelia tiež žiadnym spôsobom neprispeli k vzniku prietahov.

III.

Vyjadrenie mestského súdu

5. Mestský súd vo svojom vyjadrení popísal priebeh napadnutého konania a konštatoval, že viacnásobné pridelenie spisu (dosiaľ celkovo 4 sudkyniam) najviac ovplyvnilo celkový jeho stav, a teda skutočnosť, že vo veci dosiaľ nebolo nariadené pojednávanie, a preto ani rozhodnuté v merite.

IV. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010). Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 47 charty ústavný súd prihliadol na predmet napadnutého konania vedeného všeobecným súdom, ktorým je rozhodovanie o uplatnenom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej úmrtím blízkej osoby sťažovateľov pri dopravnej nehode. Tieto okolnosti podľa ústavného súdu dostatočne odôvodňujú záver o tom, že v predmetnej veci (vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecným súdom) dochádza (aj) k aplikácii práva Európskej únie predovšetkým v oblasti poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd konštatuje, že v konkrétnych okolnostiach veci sa aplikuje aj čl. 47 druhá veta charty (čl. 51 ods. 1 charty). Na základe uvedeného mohol ústavný súd preskúmať namietané porušenie všetkých uvedených práv (t. j. podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty) spoločne.

7. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (a rovnako aj čl. 47 charty) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

8. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (a tiež aj čl. 47 charty), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

9. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, kde sú sťažovatelia žalobcami v konaní o uplatnenom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej úmrtím ich blízkej osoby pri dopravnej nehode, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania pred mestským súdom (resp. jeho právnym predchodcom) nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

10. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokovanej veci. Ústavný súd prihliadol na to, že ide o osobitne citlivý predmet konania, ktorý má pre sťažovateľov nepochybne mimoriadny význam. Predmet napadnutého konania takto vyžadoval osobitnú starostlivosť konajúcich súdov o naplnenie

účelu konania, t. j. aby vo veci čo najrýchlejšie rozhodli, a tak čo najskôr odstránili stav právnej neistoty strán sporu.

11. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom.

12. Napokon ústavný súd hodnotil postup mestského súdu (resp. jeho právneho predchodcu) z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v doterajšom priebehu napadnutého konania. Po doručení dupliky žalovaným 22. decembra 2022 ostal konajúci súd nečinný cca 1 rok a 5 mesiacov, keď až 27. mája 2024 vykonal vo veci ďalší úkon (vyžiadanie súvisiaceho trestného spisu). Po vyjadrení Okresnej prokuratúry Bratislava III z 10. júla 2024 na prípis mestského súdu ohľadom súvisiaceho trestného konania ostal súd opäť nečinný, pričom táto nečinnosť dosiaľ trvá cca 9 mesiacov.

13. Na základe uvedených skutočností predstavuje celková doba nečinnosti vo veci konajúceho súdu cca 2 roky a 2 mesiace, pričom dosiaľ nebol ani len nariadený termín pojednávania.

14. Vychádzajúc z uvedeného, s prihliadnutím aj na citlivý predmet konania, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty.

15. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom mestského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov, mu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, pretože predmetná vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľov právoplatne skončená.

16. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

17. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadajú o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každý v sume 5 000 eur, čo odôvodňujú neprimeranou dĺžkou napadnutého konania, neefektívnosťou postupu a pasivitou konajúceho súdu, pocitmi neistoty, krivdy, bezmocnosti a stratou dôvery v spravodlivé rozhodnutie veci.

18. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

19. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

20. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného mestským súdom, resp. jeho právnym predchodcom, ako aj na jeho už uvedenú neodôvodnenú nečinnosť, berúc do úvahy citlivý predmet konania na mestskom súde a správanie sťažovateľov, ústavný súd považoval priznanie zadosťučinenia 1 000 eur pre každého zo sťažovateľov za primerané. Vo zvyšnej časti, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľov na zadosťučinenie nevyhovel.

V. Trovy konania

21. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

22. Ústavný súd priznal sťažovateľom trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/4 z výpočtového základu. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2025 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti).

23. Vzhľadom na to, že právna zástupkyňa zastupovala 3 osoby, v zmysle § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, pričom zníženie sa uplatní pri zastupovaní druhej a ďalšej osoby. Vychádzajúc z uvedeného, hodnota jedného spoločného úkonu právnej služby v tomto prípade predstavuje 742 eur. Ďalej má právna zástupkyňa sťažovateľov nárok aj na náhradu režijného paušálu 14,84 eur za každý úkon podľa vyhlášky. Uvedené sumy sa zvyšujú o daň z pridanej hodnoty vo výške 23 %, keďže právna zástupkyňa sťažovateľov je platiteľkou tejto dane. Náhrada trov konania vypočítaná ústavným súdom spolu takto predstavuje sumu 1 861,83 eur.

24. Ústavný súd však znížil odmenu za poskytovanie právnych služieb na 1 000 eur. Právna zástupkyňa zastupovala sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom o jednej ústavnej sťažnosti, v ktorej sa argumentácia vzťahuje na všetkých sťažovateľov rovnako, preto v podstatnej miere boli znížené nároky na prípravu zastupovania a spísanie ústavnej sťažnosti. Pri tomto znížení náhrady trov ústavný súd vychádzal z § 73 zákona o ústavnom súde regulujúceho trovy konania na ústavnom súde. Predmetné ustanovenie svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) vytvára koncept založený na východisku, podľa ktorého účastník konania na ústavnom súde v zásade sám znáša trovy takého konania a len v odôvodnených (i) prípadoch ústavný súd môže (ii) podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Zákon o ústavnom súde nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako je to v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesov (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie a ďalšie). Ústavný súd teda disponuje širokým priestorom na úvahu o tom, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v akom rozsahu. V posudzovanej veci tento priestor ústavný súd využil na redukciu vypočítanej náhrady trov konania, a to vzhľadom na už konštatované špecifiká (väčší počet sťažovateľov zastúpených rovnakým právnym zástupcom) súdnej veci.

25. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. apríla 2025

Robert Šorl
predseda senátu